

Pogled na medijsko izveštavanje o romskoj populaciji.

Osman Balic
Beograd
14.03.2012

Kako se zove Rom koji
vozi avion?

- 37% skolske dece u Srbiji pokazuje izrazito rasisticke stavove prema Romima (izvor: istraživanje Helsinškog odbora u Srbiji 2011 god.)

- Kako su deca postala rasisti?

- Ono što većina članova društva zna o Romima najčešće nije rezultat njihovog neposrednog kontakta sa njima, nego proizvod medijski posredovane slike o Romima.

ISTO A BITNO RAZLICITO

Tekst pod ironičnim naslovom (L. G, *Hamlet na deponiji*, Kurir, 16. januar 2006) prenosi vest o snimanju Hamleta sa glumcima romske nacionalnosti: *U scenografiji koju čine kartonski kućerci, blato, smeće i nepregledna jata galebova, ovih dana snima se ni manje ni više nego Hamlet”, čiji su glavni junaci Romi!*

tekst iz dnevnog lista *Danas*: *Na deponiji na Smederevskom putu juče je završena prva faza snimanja filma “Hamlet”, nove ekranizacije čuvenog Sekspirovog dela o osveti, koju režira Aleksandar Rajković sa Igorom Đorđevićem u naslovnoj ulozi (D. Jovićević, Romski Hamlet, Danas, 27. decembar 2005).*

„Romi su prljavi“

o Sledeći tekst pod senzacionalističkim naslovom koji mobilise negativne emocije (E. G, *Teror kod Cvetka*, Glas javnosti, 7. april 2005) prenosi izjave nekoliko sugrađana o problemima koje donose Romi preprodavci: *Pljuju, smrde, prljaju, psuju! Ujutru u sedam sati zauzmu busiju, pa ne može da se prođe. Ne daj bože da imaš malo dete, onda si osuđen da u svom rođenom gradu kružiš okolnim uličicama, kao neki slepac – priča za Glas Ivan (30), koji je **odrastao** na Zvezdari.*

Ružna slika necivilizovanih Roma potkrepljena je eksplicitnom tvrdnjom sugrađanina koji se na svome (**odrastao na Zvezdari**) oseća kao stranac, a za to su krivi isključivo Romi jer su uzurpirali njegov prostor. Slika zadire dublje u arhaične i folklorne naslage uloge stranca u zatvorenom društvu. Na to se nadovezuje još jedna izjava: – *Ne zna se kad je gore, tokom dana, kada se sve ori od njihove galame i čovek jednostavno ne može da se okrene od gužve, ili posle, kad odu, a za sobom ostave prljavštinu i gomilu plastičnih flaša, kartona i drugog đubreta – kaže gospođa*

Milena, koja na Zvezdari živi već, kako kaže, celu večnost. Važnost izjave se pojačava do hiperbolizacije: **ona na Zvezdari živi čitavu večnost** što pretpostavlja dokaz da se nikada nije dešavalo ništa slično. Uz to, ako **jedna gospođa** (upotrebljen jezički izraz upućuje na civilizacijske norme) kaže da su Romi prljavi i nekulturni, onda joj čitaoci zaista moraju verovati.

„Romi su kriminalci”

U tekstu sa deskriptivnim naslovom (Opljačkana prodavnica, Glas javnosti, 3. maj 2005) čitalac očekuje nepristrasnost u izveštavanju, međutim tekst glasi ovako: Prodavnica „Sani“, koja se nalazi na uglu ulica Ratarske I P azovačke, opljačkana je juče oko 18.30 sati. Krađa se dogodila tako što su tri lopova, starosti oko 17-18 godina, od kojih je jedan romske nacionalnosti, ušla u radnju i repetirajući pištolje zatražila od dve radnice da im predaju pazar.

Ako autor treba da prenese vest o opljačkanoj prodavnici, zašto je bitno da naglasi kako je jedan od lopova Rom? O nacionalnoj pripadnosti druge dvojice ne kaže se ništa. Razlog je jasan. Mora se još jednom pokazati kako su Romi rođeni kriminalci. Uz to, u tekstu se ne pominje da je ovaj slučaj razrešen i da su lopovi uhvaćeni. Samo iz tvrdnje prodavačice mogao je autor izvući zaključak da je jedan od njih romske nacionalnosti.

Čime se Romi bave?

Tekst (S. Trifunović, *Šalju decu da krađu bakar*, Blic, 8. decembar 2007) govori o još jednom neobičnom poslu koji Romi obavljaju, tj. smislili su način da ne budu uhvaćeni u tom ilegalnom poslu jer ispred sebe stavljaju decu: *Reč je o deci koju roditelji u grupama pošalju u krađu, pa kada ih privedemo, njihove majke i očevi pred kapijom RTB organizuju proteste.*

Uopštavanje je osnovni indikator predstavljanju lopova jer se nigde u tekstu ne nalazi utvrđena činjenica da su skoro svi roditelji romske nacionalnosti. *Navodi se samo da su lovci na sekundarne sirovine uglavnom maloletni Romi kojima zakon ne može ništa.* Uz to se navode statistički podaci koji upućuju na ogromnu količinu ukradenog materijala:

Za prvih 11 meseci ove godine naše patrole osujetile su pokušaj iznošenja 15,5 tona sekundarnih sirovina iz RTB, od čega je čak 14 tona bakra. Dakle, autor se nije potrudio da preciznije sazna kako je moguće da su toliku količinu materijala pokrali maloletni Romi

„Romi su kao životinje”

Rasistički vic koji je objavljen u jednom vikend izdanju *Kurira* godine kao vic dana najdirektnije opisuje Rome kao životinje:

“Ide čovek ulicom i vidi lika kako nosi Cigu na ramenu.

– Alo, bre, šta uradi to?

– Pa, ti ne znaš?! Dozvoljen je lov na Cigane. Odeš u lovačko društvo, uzmeš pušku i ...

Ode ovaj, uzme pušku, vidi dva Cigana kod kontejnera, pripuca i ubije ih.

Prilazi mu pandur, vadi lisice i hapsi ga.

– Pa kako, bre, zar nije dozvoljen lov na Cigane?!

– Jeste, ali ne na hranilištu!” (Vic dana, Kurir, 27. i 28. decembar 2003)

Zasto se ne pise o sledećem:

- Ne usvojenim akcionim planovima dekade Roma od strane Vlade Srbije koji se odnose na period 2012-2014
- Zašto je sa 3 godine sredstva za samozapošljavanje dobilo samo 185 Roma ?
- Zašto je porastao broj napada na romske učenike u školama?
- Zašto se ne kažnjavaju zatvorskom kaznom napadači na Rome?
- Zašto pored 130 državnih Agencija za sve i svašta nepostoji Agencija za sprovođenje Dekade Roma u Srbiji?
- Zašto od 100 Roma jedan doživi 60-tu godinu.?
- Kako se troše sredstva iz IPA fondova za socijalnu inkluziju?
- Kako su se potrošila sredstva za smanjenje siromaštva dobijena od DIFID-a i WB?
- Zašto Romi beže iz Srbije?
- Šta rade romski lideri?
- Kako je izabran Nacionalni savet Roma?
- Šta i kako rade NVO?
- Zašto je samo 0,001 % Roma zapošljeno u državnoj upravi?
- Ko živi na grbači naroda?
- Koliko Roma prima socijalnu pomoć?

Za razgovor

- o Medijsko pojavljivanje Roma/ oslikava društveni poredak
- o Glavne medijske tehnike proizvodnje dominantnih negativnih predstava o Romima su generalizacija, etiketiranje, korišćenje prošlosti u pokušaju da se sugeriše trajnija karakteristika
- o Kada se izveštava o Romima, to izveštavanje uvek podrazumeva konfliktne situacije.
- o Retki ozbiljni tekstovi sa nepristrasnim I strucnim izveštavanjem

- Promena političke matrice od ksenofobije, rasizma, etnocentrizma ka kompromisu i multikulturalnosti dugoročan je proces koji može da utiče na smanjenje etničke distance.
- Šta je društveno opasno ponašanje?
- Ko je sve novinar? Školska sprema? Ko uči novinare?
- Sklonost ka senzacionalizmu i političkoj instrumentalizaciji senzacionalistički intoniranih vesti i izveštaja i dalje je jedan od ključnih problema tabloidne štampe
- Nisu li „opasni i prljavi Romi“ šarena laža za sretanje pažnje sa ozbiljnijih društvenih promašaja?
- Šta znate o Romima? Elementi kulture Roma?

- o Treba pisati istinu, sto je inace vrlo tesko
- o Idite u mahale I razgovarajte sa ljudima
- o Citajte istrazivanja

Mediji bi trebalo da budu stožer društva u kojem će se negovati tolerancija i multikulturalnost, a ne generator govora mržnje i diskriminacije koji vode u nasilje.